

DOI 10.31558/2519-2949.2025.4.5

УДК 351.86:352.07(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1637-175X>

Окуньовська Ю. В., Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Статтю присвячено аналізу особливостей планування розвитку деокупованих територіальних громад України в умовах воєнного стану та постконфліктної трансформації. Обґрунтовано, що стратегічне планування є ключовим інструментом забезпечення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та ефективного відновлення громад, які зазнали негативних наслідків збройної агресії РФ. Розкрито зміст і роль системи планувальних документів у сфері державної регіональної політики, охарактеризовано її трирівневу структуру та місце стратегій розвитку територіальних громад, програм комплексного відновлення і планів відновлення та розвитку. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення стратегічного планування та виявлено ключові проблеми його реалізації, зокрема фрагментованість правового регулювання, колізії між законодавчими актами, нечіткість статусу окремих планувальних документів і недосконалість критеріїв віднесення громад до територій відновлення. Визначено основні етапи стратегічного планування та акцентовано увагу на значенні комплексного територіального підходу і принципу управління, орієнтованого на результат. Зроблено висновок, що вдосконалення системи планування розвитку деокупованих територіальних громад сучасна система планувальних документів у сфері державної регіональної політики формально вибудована за трирівневою моделлю та доповнена спеціальними інструментами відновлення – програмами комплексного відновлення і планами відновлення та розвитку. Водночас виявлено низку проблем, які істотно знижують ефективність планування розвитку деокупованих громад, зокрема фрагментованість нормативно-правового регулювання, колізії між законодавчими актами, нечіткість статусу окремих планувальних документів, а також недосконалість критеріїв віднесення громад до територій відновлення. Доведено, що стратегія розвитку територіальної громади залишається базовим документом, який забезпечує узгодженість дій органів місцевого самоврядування, держави, бізнесу та громадськості, тоді як програма комплексного відновлення має відігравати роль інтеграційної платформи для просторових, інфраструктурних і соціально-економічних рішень у постконфліктний період. Разом із тим відсутність обов'язковості розроблення програми комплексного відновлення та складність процедур підтвердження статусу територій відновлення створюють додаткові бар'єри для громад, що фактично зазнали значних руйнувань і втрат.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, деокуповані територіальні громади, регіональна політика, воєнний стан, план відновлення, стратегія розвитку.

Постановка проблеми. Російська збройна агресія зумовила масштабні та нерівномірні руйнування територій України, що істотно вплинуло на розвиток регіонів і територіальних громад. В умовах триваючої війни питання планування розвитку деокупованих територіальних громад набуває особливої актуальності, оскільки саме воно визначає можливість створення мінімально необхідних умов для проживання населення та поступового відновлення життєдіяльності територій. Ключову роль у цьому процесі відіграють органи місцевого самоврядування, які виступають безпосередніми суб'єктами формування та реалізації відновлення та розвитку. Інституційна спроможність деокупованих територіальних громад має ґрунтуватися на стратегічному плануванні розвитку з урахуванням політико-правових особливостей функціонування територій в умовах воєнного стану та постконфліктної трансформації. Ефективність таких стратегій безпосередньо залежить від якості планування, яке передбачає реалістичну оцінку фінансових, інституційних і ресурсних обмежень громад, а також пріоритетизацію заходів відновлення [5]. За цих умов будь-яка модель розвитку в контексті збройної агресії РФ проти України неминує зосереджуватися на проблематиці відновлення та розвитку деокупованих територіальних громад, що визначає її як один із ключових напрямів

сучасної державної регіональної політики.

Метою даної статті є визначення особливостей планування розвитку деокупованих територіальних громад з урахуванням наслідків збройної агресії РФ проти України.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення ефективного управління процесами відновлення та розвитку на рівні територіальних громад є наявність належно сформованої системи планувальних документів [1, с. 9].

Відповідно до п. 2 ст. 7 Закону України «Про засади державної регіональної політики» до документів стратегічного планування державної регіональної політики належать: Державна стратегія регіонального розвитку України; регіональні стратегії розвитку; стратегії розвитку територіальних громад. До документів реалізації державної регіональної політики належать План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України; плани заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку; плани заходів з реалізації стратегій розвитку територіальних громад; програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст Києва та Севастополя, територіальних громад [7; 9], а згідно п. 6 цієї ж статті до документів, що розробляються для відновлення та розвитку регіонів і територій, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України, належать план відновлення та розвитку регіонів; плани відновлення та розвитку територіальних громад [7].

У сучасних умовах стратегічне планування виступає ключовим інструментом муніципального управління, ефективність якого підтверджена практикою економічно розвинених держав. Воно являє собою цілісний та послідовний процес розроблення й прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення сталого розвитку територіальної громади шляхом формування бачення її перспективного стану та визначення механізмів його досягнення. Базою стратегічного планування є комплексна оцінка зовнішніх факторів і внутрішніх ресурсів території, а його результатом – вироблення узгоджених із громадськістю дій, що консолідують ресурси та зусилля ключових суб'єктів місцевого розвитку [2, с. 97].

У процесі реформи децентралізації, започаткованої в Україні у 2014 році, стратегічне планування набуло статусу одного з базових інструментів забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Якщо на початковому етапі реформи (2014–2019 рр.) планувальна діяльність переважно обмежувалася розробленням щорічних програм соціально-економічного та культурного розвитку, то на сучасному етапі вона еволюціонувала у цілісну систему середньо- та довгострокового планування, орієнтовану на підвищення інституційної спроможності місцевого самоврядування та забезпечення збалансованого регіонального розвитку. У результаті реалізації адміністративно-територіальної реформи нормативно-правова база стратегічного планування зазнала суттєвих змін і оновлення. Ключове місце у системі правового регулювання цієї сфери посідає Закон України «Про засади державної регіональної політики» [7] та Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [6]. Зазначені нормативно-правові акти сформували трирівневу систему стратегічного планування – на державному, регіональному та місцевому рівнях, що забезпечує узгодженість цілей, завдань і пріоритетів у межах єдиного управлінського циклу. Вагомим кроком у впорядкуванні та уніфікації процедур стратегічного планування стало ухвалення Наказу Міністерства розвитку громад та територій України № 265 від 21 грудня 2022 року, яким затверджено Методичні рекомендації щодо розроблення, реалізації, моніторингу та оцінювання стратегій розвитку територіальних громад [9]. Зазначений документ забезпечив уніфікацію підходів до формування структури стратегій, визначив послідовність їх підготовки та окреслив механізми залучення громадськості до планувального процесу. Водночас система нормативно-правових актів у сфері стратегічного планування зберігає ознаки фрагментованості. Зокрема, наявні розбіжності у строках дії стратегічних і програмних документів, відсутня чітка визначеність статусу місцевих цільових програм, а також не сформовано єдині критерії оцінювання результативності планувальної діяльності.

Поступово в українську управлінську практику впроваджується принцип управління, орієнтованого на результат (Results-Based Management), який спрямовує органи місцевого самоврядування на досягнення конкретних і вимірюваних показників соціально-економічного розвитку. У цьому контексті стратегічне планування в системі місцевого самоврядування набуває не лише нормативного, а й прикладного характеру, трансформуючись в інструмент інтеграції правових засад, управлінських механізмів та участі громади з метою досягнення визначених результатів розвитку [4, с. 93].

Ключове місце в цій системі посідає стратегія розвитку територіальної громади як базовий програмно-цільовий документ, що визначає пріоритети, стратегічні цілі та шляхи їх реалізації на визначений період. Розроблення стратегії є визначальним чинником успішного розвитку будь-якої територіальної громади, оскільки вона виступає результатом цілеспрямованої управлінської діяльності та відображає обґрунтований вибір напрямку розвитку громади, регіону, держави чи окремої організації. Стратегія ґрунтується на комплексному аналізі внутрішнього потенціалу та зовнішнього середовища функціонування суб'єкта управління й визначає механізми збереження наявного стану або здійснення необхідних трансформацій для досягнення поставлених стратегічних цілей [13, с. 191]. На нашу думку, процес стратегічного планування складається з трьох етапів [4, с. 93]. Першим етапом стратегічного планування є діагностичний, зміст якого полягає у комплексному аналізі поточного стану територіальної громади. Він охоплює оцінювання соціально-економічних, демографічних, інфраструктурних та екологічних параметрів розвитку, а також виявлення внутрішніх сильних і слабких сторін громади та зовнішніх можливостей і загроз. Результати цього етапу формують аналітичну базу, необхідну для обґрунтованого визначення стратегічних пріоритетів подальшого розвитку.

Другий етап – прогностично-цільовий передбачає формування бачення майбутнього розвитку територіальної громади, визначення стратегічних і оперативних цілей, ключових пріоритетів та очікуваних результатів. У межах цього етапу здійснюється проектування бажаного стану громади в середнь- та довгостроковій перспективі й розробляється стратегічний план дій, що відображає основні напрями та логіку досягнення поставлених цілей.

Третій етап – реалізаційно-контрольний, спрямований на практичне втілення стратегічних рішень. На цьому етапі визначаються механізми реалізації стратегії, управлінські інструменти, а також фінансові й організаційні ресурси, необхідні для досягнення запланованих результатів. Водночас здійснюється системний моніторинг виконання стратегії, оцінювання проміжних результатів та коригування заходів з урахуванням змін соціально-економічного середовища. Після визначення основних етапів стратегічного планування особливої ваги набуває його змістовне наповнення. Звертаючись до стратегічного планування, органи місцевого самоврядування прагнуть сформувати узгоджені напрями розвитку, що забезпечують єдність цілей і інтересів усіх членів громади. У більш узагальненому розумінні стратегічне планування можна визначити як систематизований і безперервний процес прогнозування та організації майбутньої діяльності територіальної громади, спрямований на досягнення сталого розвитку [14, с. 11].

В українських реаліях одним із ключових принципів стратегічного управління виступає комплексний територіальний підхід, що передбачає реалізацію державної регіональної політики з урахуванням просторової специфіки, соціально-економічного потенціалу та екологічних особливостей кожної окремої території. Зазначений підхід закріплено в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та покладено в основу формування сучасної моделі регіонального і місцевого розвитку [8]. Стратегічне планування, результатом якого є стратегія розвитку територіальної громади, виконує функцію своєрідної «дорожньої карти» її сталого розвитку. Воно ґрунтується на комплексному аналізі поточного соціально-економічного стану громади, результатах опитувань мешканців і представників бізнесу, а також застосуванні SWOT-аналізу, що дає змогу сформувати стратегічне бачення майбутнього (візію), визначити стратегічні та операційні цілі, а також конкретні завдання і проекти, необхідні для їх досягнення.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що стратегічне планування є ключовим інструментом управління розвитком територіальних громад, який забезпечує узгодженість дій органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадськості. Воно сприяє ефективному використанню внутрішнього потенціалу території, чіткому визначенню пріоритетів соціально-економічного розвитку та підвищенню конкурентоспроможності громади в цілому. Системність, послідовність і наукова обґрунтованість стратегічного планування дозволяють не лише прогнозувати можливі ризики, а й формувати ефективні механізми їх мінімізації та подолання. Саме з огляду на це стратегічне планування виступає фундаментом сталого розвитку територіальних громад, забезпечуючи баланс між поточними потребами населення та довгостроковими цілями розвитку.

Також є Програма комплексного відновлення території територіальної громади, що визначає ключові просторові, містобудівні та соціально-економічні пріоритети політики відновлення, а також охоплює комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на відновлення території відповідної територіальної громади (її частини), що зазнали негативного впливу внаслідок збройної агресії проти

України або характеризуються концентрацією соціально-економічних, інфраструктурних, екологічних чи інших кризових процесів [11]. Вона виступає базовим документом, що дозволяє здійснити всебічну оцінку наявних ресурсів і викликів, спричинених війною, та слугує необхідною передумовою для подальшого планування процесів відновлення. Формування програми комплексного відновлення створює підґрунтя для прийняття зважених управлінських рішень і надає низку практичних переваг для регіонів і громад. Важливою функцією цієї програми є перегляд застарілих управлінських підходів і переосмислення наявних даних про територію з урахуванням принципу «build back better». У цьому контексті програма комплексного відновлення орієнтована на впровадження сучасних підходів до розвитку територій, зокрема раціонального просторового планування, сталої міської мобільності, безбар'єрності та інклюзивності середовища, підвищення енергоефективності, а також забезпечення екологічної стійкості [15].

План відновлення та розвитку регіонів охоплює завдання та заходи з відновлення і розвитку територій; прогнозовану потребу в фінансових ресурсах та можливі джерела їх залучення; систему індикаторів виконання завдань і реалізації заходів з відновлення та розвитку з визначенням їх прогнозних значень; перелік проєктів регіонального та місцевого розвитку, реалізація яких передбачається в межах виконання плану відновлення та розвитку регіонів; а також регіональні плани відновлення та розвитку [10]. У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» [10], розроблених на виконання положень вищезазначеного Закону, визначено, що проєкт плану відновлення та розвитку територіальної громади формується на основі програми комплексного відновлення за умови відповідності громади встановленим критеріям. Зокрема, до таких критеріїв належать руйнування та/або пошкодження понад 15 % житлового фонду територіальної громади або окремих населених пунктів; зміна чисельності населення більш ніж на 25 %; прийняття рішення про розроблення програми комплексного відновлення в порядку, передбаченому законодавством.

Нагадаємо, що програма комплексного відновлення розглядається як необхідна передумова підготовки плану відновлення. Водночас, згідно із Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» [12], програма комплексного відновлення не має обов'язкового характеру, що свідчить про наявність колізії між нормами законів. Крім того, суперечності простежуються і в положеннях зазначеної Постанови КМУ, яка містить неузгодженості як у частині визначення територій відновлення, так і щодо процедур розроблення відповідних планів. Зокрема, до територій відновлення пропонується відносити територіальні громади за умови відповідності хоча б одному з таких критеріїв: ведення бойових дій на території громади; тимчасова окупація громади або частини її території; наявність руйнувань критичної інфраструктури та житлового фонду внаслідок бойових дій і обстрілів; зменшення чисельності населення на 15 %; зростання рівня безробіття на 15 %; скорочення податкових надходжень до місцевих бюджетів на 15 %; частка внутрішньо переміщених осіб у структурі населення громади понад 10 %. Для підготовки обґрунтувань щодо відповідності територіальних громад установленим критеріям відводиться місячний строк, однак за таких часових обмежень громади не мають можливості своєчасно та належним чином визначити свою належність до територій відновлення. Щодо перших двох критеріїв – факту ведення бойових дій та/або тимчасової окупації суттєвих ускладнень, як правило, не виникає, оскільки перелік таких територій затверджується окремою постановою. Натомість визначення чисельності населення супроводжується значними труднощами, адже потребує проведення відповідних розрахунків, що в умовах воєнного стану є тривалим, а подекуди й практично неможливим процесом [3, с. 83].

Додаткові проблеми пов'язані з обмеженою достовірністю даних щодо внутрішньо переміщених осіб, оскільки наявні реєстри не відображають їх фактичної кількості: не всі ВПО реєструються за місцем проживання, а після реєстрації можуть змінювати територію перебування. У зв'язку з цим точність зазначеного показника є сумнівною. Крім того, після формування переліку територій відновлення оцінювання відповідності громади встановленим критеріям здійснюється комісією у складі представників профільного центрального органу виконавчої влади та профільного комітету Верховної Ради України на паритетних засадах. Водночас більшість критеріїв не містить чітко визначених кількісних показників, які дозволяли б об'єктивно оцінити їхній вплив на стан громади та реальні потреби відновлення окремих об'єктів [3, с. 84].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що сучасна система планувальних документів у сфері державної регіональної політики формально вибудована за трирівневою моделлю та доповнена спеціальними інструментами

відновлення – програмами комплексного відновлення і планами відновлення та розвитку. Водночас виявлено низку проблем, які істотно знижують ефективність планування розвитку деокупованих громад, зокрема фрагментованість нормативно-правового регулювання, колізії між законодавчими актами, нечіткість статусу окремих планувальних документів, а також недосконалість критеріїв віднесення громад до територій відновлення. Доведено, що стратегія розвитку територіальної громади залишається базовим документом, який забезпечує узгодженість дій органів місцевого самоврядування, держави, бізнесу та громадськості, тоді як програма комплексного відновлення має відігравати роль інтеграційної платформи для просторових, інфраструктурних і соціально-економічних рішень у постконфліктний період. Разом із тим відсутність обов'язковості розроблення програми комплексного відновлення та складність процедур підтвердження статусу територій відновлення створюють додаткові бар'єри для громад, що фактично зазнали значних руйнувань і втрат.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з поглибленим аналізом інституційної спроможності органів місцевого самоврядування деокупованих територіальних громад, розробленням адаптивних моделей стратегічного планування з урахуванням безпекових ризиків і демографічних трансформацій, а також удосконаленням методик оцінювання потреб відновлення на основі достовірних і верифікованих даних. Окремого наукового осмислення потребують питання гармонізації стратегій розвитку громад, програм комплексного відновлення та планів відновлення і розвитку з метою формування цілісної та узгодженої системи планування відбудови деокупованих територій України.

Бібліографічний список:

1. Відновлення та розвиток деокупованих громад: фінансування, управління, людський потенціал. URL: <https://iaa.org.ua/portfolio/de-occupied-communities/>.
2. Лозинська Т. Стратегічне планування в громадах: теоретичне підґрунтя. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2025. Вип. 2 (78). С. 95-102. URL: <https://journals.mau.com.ua/index.php/political/issue/view/435/465>.
3. Паршин Ю. І., Клопов І. О., Храпкін О.М. Концептуальні положення державної політики відновлення територіальних громад. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe5bf898-3729-4bd3-9827-ca4d4345fbf3/content>.
4. Петрик О. Й. Роль стратегічного планування у розвитку територіальних громад. *Перспективи регіонального та місцевого розвитку* : матер. 4-ї конференції молодих учених (21 листопада 2025 р., м. Львів) / упорядн.: Бліщук К.М., Матвійшин Є.Г. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2025. С. 92-95.
5. Подзізей О., Шматковська Т. Теоретичні засади відновлення конкурентоспроможності територіальних громад і регіонів. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 3 (82). С. 12-18. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1160.pdf>.
6. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III (в редакції від 02.12.2012). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-iii#Text>.
7. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>.
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад : Наказ Мінрозвитку України від 21.12.2022 № 265. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text>.
10. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Перелік від 18.07.2023 № 731. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text>.
11. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 14.10.2022 № 1159. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF#Text>.
12. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
13. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 232 с.
14. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку : навч. посіб. Київ :

ФОП Гуляєва В. М., 2019. 244 с.

15. Шуляк О. Комплексне відновлення громад та регіонів: із чого почати. *Укрінформ*. 31.01.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3821039-kompleksne-vidnovlenna-gromad-ta-regioniv-iz-cogo-pocati.htm>.

References:

1. Vidnovlennia ta rozvytok deokupovanykh hromad: finansuvannia, upravlinnia, liudskyi potentsial. URL: <https://iaa.org.ua/portfolio/de-occupied-communities/>.
2. Lozynska T. (2025). Stratehichne planuvannia v hromadakh: teoretychne pidgruntia. *Naukovi pratsi MAUP. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 2 (78). S. 95-102. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/issue/view/435/465>.
3. Parshyn Yu. I., Klopov I. O., Khrapkin O.M. Kontseptualni polozhennia derzhavnoi polityky vidnovlennia terytorialnykh hromad. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe5bf898-3729-4bd3-9827-ca4d4345fbf3/content>.
4. Petryk O. Y. (2025). Rol stratehichnoho planuvannia u rozvytku terytorialnykh hromad. *Perspektyvy rehionalnoho ta mistsevoho rozvytku* : mater. 4-yi konferentsii molodykh uchenykh (21 lystopada 2025 r., m. Lviv) / uporiadn.: Blishchuk K.M., Matviishyn Ye.H. Lviv : NU «Lvivska politekhnika», 92-95.
5. Podzizei O., Shmatkovska T. (2023). Teoretychni zasady vidnovlennia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad i rehioniv. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 3 (82), 12-18. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1160.pdf>.
6. Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia proham ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy : Zakon Ukrainy № 1602-III (v redaktsii vid 02.12.2012). *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-iii#Text>.
7. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky : Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 r. № 156-VIII. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
8. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 № 695. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>.
9. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo poriadku rozroblennia, zatverdzhennia, realizatsii, provedennia monitorynhu ta otsiniuvannia realizatsii stratehii rozvytku terytorialnykh hromad : Nakaz Minrozvytku Ukrainy vid 21.12.2022 № 265. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text>.
10. Pro zatverdzhennia poriadkiv z pytan vidnovlennia ta rozvytku rehioniv i terytorialnykh hromad : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy; Poriadok, Forma typovoho dokumenta, Perelik vid 18.07.2023 № 731. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text>.
11. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, provedennia hromadskoho obhovorennia, pohodzhennia proham kompleksnoho vidnovlennia oblasti, terytorii terytorialnoi hromady (yii chastyny) ta vnesennia zmin do nykh : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy; Poriadok vid 14.10.2022 № 1159. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF#Text>.
12. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti : Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 r. № 3038-VI. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
13. Romaniuk S. A. (2019). Teoriia ta praktyka stratehichnoho upravlinnia : monohrafiia. Kyiv : NADU, 232.
14. Smentyna N. V., Fialkovska A. A. (2019). Stratehichne planuvannia mistsevoho rozvytku : navch. posib. Kyiv : FOP Huliaieva V. M., 244.
15. Shuliak O. Kompleksne vidnovlennia hromad ta rehioniv: iz choho pochaty. *Ukrinform*. 31.01.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3821039-kompleksne-vidnovlenna-gromad-ta-regioniv-iz-cogo-pocati.htm>.

Okunovska Yu. Features of planning the development of de-occupied territorial communities

The article is devoted to the analysis of the features of planning for the development of deoccupied territorial communities of Ukraine under martial law and post-conflict transformation. It is substantiated that strategic planning is a key tool for ensuring the institutional capacity of local government bodies and effective restoration of communities that have suffered the negative consequences of the armed aggression of the Russian Federation. The content and role of the system of planning documents in the field of state regional policy are revealed, its three-level structure and the place of development strategies for territorial communities, comprehensive restoration programs and restoration and development plans are characterized. The regulatory and legal support for strategic planning is analyzed and key problems of its implementation are identified, in particular, the fragmentation of legal regulation, conflicts between legislative acts, the unclear status of individual planning documents and the imperfection of the criteria for assigning communities to restoration territories. The main stages of strategic planning are determined and attention is focused on the importance of a comprehensive territorial approach and the principle of result-oriented management. It is concluded that the improvement of the system of planning for the development

of deoccupied territorial communities modern system of planning documents in the field of state regional policy is formally built on a three-level model and supplemented by special recovery tools - comprehensive recovery programs and recovery and development plans. At the same time, a number of problems were identified that significantly reduce the effectiveness of planning for the development of deoccupied communities, in particular, fragmentation of regulatory and legal regulation, conflicts between legislative acts, unclear status of individual planning documents, as well as imperfect criteria for assigning communities to recovery territories. It is proven that the strategy for the development of a territorial community remains a basic document that ensures the coherence of actions of local government bodies, the state, business and the public, while the comprehensive recovery program should play the role of an integration platform for spatial, infrastructural and socio-economic solutions in the post-conflict period. At the same time, the lack of a mandatory development of a comprehensive recovery program and the complexity of procedures for confirming the status of recovery areas create additional barriers for communities that have actually suffered significant destruction and losses.

Keywords: local governments, deoccupied territorial communities, regional policy, martial law, recovery plan, development strategy.